

My

Krystyna
Skarżyńska

Portret
psychologiczno-społeczny
Polaków
z polityką w tle

Recenzent:
prof. dr hab. *Marek Ziółkowski*

Redaktor prowadząca:
Anna Raciborska

Redakcja:
Magdalena Mendys

Korekta:
Joanna Barska oraz Lingventa

Projekt okładki:
Katarzyna Juras

Na okładce wykorzystano zdjęcie
Crowd of people on the street Antona Gvizdikova,
AdobeStock#176214400
Zdjęcie Autorki wykonał *Jakub Ostałowski*

Copyright © 2019 by Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

ISBN 978-83-7383-989-2

**Publikacja książki dofinansowana przez
SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny**

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Wiślana 8 (róg Browarnej), 00-317 Warszawa
tel./faks 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze
Skład i łamanie: WN Scholar (*Stanisław Beczek*)
Druk i oprawa: Mazowieckie Centrum Poligrafii, Marki k. Warszawy

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	7
ROZDZIAŁ 1	
Oczekiwania Polaków wobec nowego systemu i percepcja zmian	11
1.1. Nadzieje i obawy Polaków w pierwszych latach transformacji systemu	12
1.2. Kategorie percepcji systemu społeczno-politycznego	21
1.3. Oceny różnych aspektów rzeczywistości i ich psychologiczne korelaty	25
ROZDZIAŁ 2	
Elity polityczne: spostrzeganie, oczekiwania, drogi kariery	29
2.1. Sprawczość i moralność – podstawowe wymiary społecznej percepcji polityków	30
2.2. Podobieństwo poglądów czy osobowość kandydata?	36
2.3. Samorząd i radni w oczach Polaków	42
2.4. Młodzi aktywiści partyjni: pragmatyczni indywidualiści czy społecznicy?	49
2.5. Motywy wchodzenia w politykę i ich związki ze sposobem funkcjonowania . .	53
2.6. Ogólne oceny polityki i kompetencji osób sprawujących władzę w latach 2004–2016	61
ROZDZIAŁ 3	
Między kolektywizmem a indywidualizmem. Co ważniejsze: rodzina i spokój czy sensowna praca i osiągnięcia?	62
3.1. Cele życiowe Polaków: indywidualistyczna motywacja osiągnięć czy szczęście rodzinne?	64
3.2. Praca w życiu Polaków: konieczność bytowa czy autonomiczna potrzeba? . . .	77
3.3. Młodzi na rynku pracy: kto ma szansę na sukces, kto staje się bezrobotnym? .	82
3.4. Opinie Polaków o bezrobociu na początku zmiany systemu	90
ROZDZIAŁ 4	
Zaufanie do ludzi i instytucji państwa czy nieufność i cynizm?	95
4.1. Zaufanie do ludzi	95
4.2. Zaufanie do bliskich i zgeneralizowane zaufanie do ludzi	103
4.3. Zaufanie do instytucji i jego korelaty	110
ROZDZIAŁ 5	
Spółeczny darwinizm: źródła i społeczne konsekwencje	117
5.1. Społeczny darwinizm jako zespół przekonań	117
5.2. Osobowość a akceptacja społecznego darwinizmu	119
5.3. Wartości i rodzaje fundamentów moralnych a akceptacja społecznego darwinizmu	126
5.4. Akceptacja społecznego darwinizmu a poglądy i orientacje polityczne	130

ROZDZIAŁ 6

Tożsamości społeczne. Jak widzimy Nas i Obcych	133
6.1. Czym jest tożsamość społeczna	133
6.2. Tożsamość narodowa: kryteria przynależności i podstawy przywiązania	134
6.3. Narodowy narcyzm i poczucie narodowej wiktymizacji	143
6.4. Tożsamość grupowa oparta na moralności vs. sprawczości	154

ROZDZIAŁ 7

Sposoby rozumienia i doświadczania wolności oraz ich polityczne konsekwencje	163
7.1. Wolność jako problem interdyscyplinarny	163
7.2. Potoczne rozumienie i doświadczanie wolności – ujęcie psychologiczne	166
7.3. Jak Polacy rozumieją wolność i co z tego wynika	170

ROZDZIAŁ 8

Lewicowość–prawicowość jako autoidentyfikacja polityczna a światopogląd, postawy, preferencje partyjne i emocje	184
8.1. Dlaczego warto badać autoidentyfikację na Skali Lewica–Prawica i postawy z nią związane	184
8.2. Autoidentyfikacja na Skali Lewica–Prawica a elektoraty partyjne oraz treść akceptowanych poglądów	188
8.3. Lewicowość–prawicowość a akceptacja agresji w polityce	195
8.4. Skrypty afektywne a lewicowość–prawicowość i schematy świata społecznego	197

ROZDZIAŁ 9

Wychowanie w rodzinie a wartości, przekonania o świecie i postawy polityczne	209
9.1. Wartości rodzicielskie a wartości nastoletnich dzieci	211
9.2. Style przywiązania, osobiste wartości i schematy świata społecznego a preferencje partyjne dorosłych Polaków	216
9.3. Postawy rodzicielskie i klimat rodzinny a przekonania dorosłych dzieci	226

ROZDZIAŁ 10

Zakończenie: jakie postawy i społeczno-polityczne przekonania Polaków służą demokracji, a jakie sprzyjają autorytarnym preferencjom	236
Literatura cytowana	264
Indeks nazwisk	302